

de maatregelen 1940-1914-1942-1943

22 oktober 1940 Met verordening 189/1940 gericht op de uitsluiting van Joodsche ondernemingen start de Reichskommissar de isolatie van de joden in Nederland.

Artikel 4 definieert wie jood is:

Jood is een ieder, die uit ten minste drie naar ras voljoodsche grootouders stamt. Als jood wordt ook aangemerkt hij die uit twee voljoodsche grootouders stamt en - hetzij zelf op den negenden Mei 1940 tot de joodsch-kerkelijke gemeente heeft behoord of na die datum daarin wordt opgenomen, - hetzij op den negenden Mei 1940 met een jood was gehuwd of na dat oogenblik met een jood in het huwelijk treedt.

Een grootouder wordt als voljoodsch aangemerkt, wanneer deze tot de joodsch-kerkelijke gemeente heeft behoord.

5 oktober 1940 Al het overheidspersoneel moet een verklaring tekenen inzake het Jood zijn, de Ariërverklaring.

4 november 1940 Vervolgens wordt al het Joodse overheidspersoneel, waaronder onderwijsgevenden aan openbare scholen (en universiteiten) uit hun functie gezet en mogen Joden uitsluitend voor Joden werken (Joodse artsen alléén Joodse patiënten, Joodse docenten alléén Joodse leerlingen, Joodse winkels alléén Joodse klanten, etc.)

vanaf 10 januari 1941 moeten alle personen 'geheel of gedeeltelijk van joodsche bloede' en met tenminste één grootouder zich laten registreren bij het plaatselijke bevolkingsregister (verord. 6/1941). In Amsterdam gebeurt dat vanaf 10 maart op het kantoor van de Joodsche Raad. Er worden in heel Nederland, ruim 160.000 joden geregistreerd, zo'n 140.000 is 'vol-joods'.

8 - 11 februari 1941 Ongeregeldheden leiden tot gevechten tussen NSB-knokploegen (W.A) Joodse en niet-Joods Amsterdammers in de Amsterdamse Jodenbuurt. Een 'W.A'er' wordt (Koot) dodelijk verwond.

12 februari 1941 Is het de eerste keer dat de Amsterdamse Jodenbuurt wordt afgesloten, er verschijnen borden met daarop 'Juden viertel'

12 februari 1941 De Joodsche Raad met als voorzitters Abraham Asscher en David Cohen presenteert zich. Het is het door de bezetters ingesteld orgaan voor alle Joodse zaken.

21 februari 1941 Joodse ambtenaren en onderwijzers, die reeds ontheven waren uit hun functie, worden op 1 maart, ontslagen. Ze ontvangen ipv salaris, wachtgeld.

22 - 23 februari 1941 De eerste razzia's in de Amsterdamse Jodenbuurt, enkele honderden mannen worden opgepakt en afgevoerd.

25 - 27 februari 1941 Amsterdamse arbeiders en ambtenaren demonstreren met een grote werkstaking solidariteit met hun Joodse collega's. Deze staking gaat de geschiedenis in als 'de februari-staking'

eind maart 1941 De Nederlandse afdeling van de *Zentralstelle für Jüdische Auswanderung* wordt in Amsterdam gevestigd.

Het Joods Weekblad verschijnt, als enige mededelingenbron van de Joodse Raad (dus van alle maatregelen van de bezetter).

vanaf 1 april 1941 zijn alle openbare gelegenheden (cafés, danszalen, restaurants, hotels, schouwburgen en concertzalen) voor Joden verboden.

4 juni 1941 De lijst wordt langer met parken en dierentuinen, musea, bibliotheken, boekwinkels, zwembaden en sportvelden. Allemaal verboden en ook deelname aan artistieke uitvoeringen sportuitoefening, en het bezoeken van openbare markten, veemarkten, veilingen en beurzen. Joodse kinderen mogen niet meer meedoen met schoolzwemmen. Vervolgens wordt het '*Jüdische Lokal*' ingevoerd - een ruimte waar alleen joden mogen komen.

vanaf 3 juli 1941 wordt de 'J' gestempeld op persoonsbewijzen en persoonskaarten van alle joden.

vanaf augustus 1941 wordt al het Joodse geldverkeer geconcentreerd bij bank Lippman, Rosenthal & Cie aan de Amsterdamse Sarphatistraat.

vanaf 15 september 1941 mag er alleen verhuisd worden naar of binnen de drie joodse wijken, de Oude Jodenbuurt, de Transvaalbuurt en de Rivierenbuurt

vanaf 17 sept. 1941 begint de Joodse Raad, in opdracht van de bezetter, met het uitvoeren van de 'emigratie' van de Joden.

vanaf 1 oktober 1941 mogen Joodse kinderen niet langer in de klas zitten samen met niet-joodse kinderen en mogen ze uitsluitend les hebben van joodse leerkrachten.

vanaf 10 oktober 1941 worden de gegevens van alle Joodse gezinshoofden die plaatselijk geregistreerd staan met een J op de persoonskaart, centraal verzameld tezamen met die van hun gezinsleden.

vanaf half oktober 1941 worden tal van maatregelen verscherpt of ingevoerd : Joodse werklozen worden geconcentreerd in aparte werkkampen; Joodse winkels moeten zich als zodanig aanduiden; Joden moeten voor elke beroepsuitoefening een vergunning hebben; Joden mogen niet meer lid zijn van een 'gemengde' vereniging en tenslotte mogen ze ook niet meer vrijwillig het land verlaten.

eind november 1941 beveelt de bezetter de Joodsche Raad dat het aantal Joodse 'emigranten' per dag 200 moet zijn.

vanaf 25 maart 1942 moeten de Joden overal in het land, naar Amsterdam verhuizen, ze mogen zich alleen vestigen in de toegelaten wijken.

27 maart 1942 worden de Neurenberger rassenwetten ingevoerd: omgang, huwen of geslachtsverkeer van Joden met niet-joden is verboden.

vanaf 3 mei 1942 is voor Joden het dragen van de Jodenster verplicht. Een gele 'Davidster' van stof moet zichtbaar zijn op alle buitenkleden.

29 juni 1942 bericht de Zentralstelle für Jüdische Auswanderung aan de voorzitter van de Joodsche Raad dat binnenkort wordt overgegaan tot tewerkstelling van Joodsche mannen en vrouwen uit Nederland in werkkampen in Duitsland.

vanaf 30 juni 1942 moeten Joden hun fietsen en auto's inleveren en mogen ze niet meer met het openbaar vervoer. Voor hen geldt nu een avondklok en mogen ze niet verder dan 6 km buiten hun woonplaats reizen.

vanaf 15 juli 1942 starten de geregelde deportaties; men wordt (per brief door de Joodse Raad) opgeroepen zich voor transport naar de *te werkstellingskampen*, te melden - velen geven daaraan gehoor; daarnaast worden ook vaak mensen thuis opgehaald.

15 juli 1942 Auschwitz is klaar voor de ontvangst; de eerste trein vertrekt van Westerbork naar het Oosten.

vanaf 18 mei 1943 wordt in Westerbork plaats gemaakt voor nog eens 34.000 personen. De laatste transporten uit Amsterdam nemen een aanvang met 2.500 personen per dag.

26 mei 1943 zegt David Cohen, voorzitter in de laatste vergadering van de Joodsche Raad: '*Het is den Duitsche autoriteiten mogelijk gebleken in ongeveer een jaar de Joodsche gemeenschap in Nederland te liquideeren*'

de grote razzia's

Uiteindelijk wordt met een aantal grote razzia's iedereen die geen gehoor had gegeven aan eerdere oproepingen, opgepikt, ook gewoon op straat. De grote razzia's in Amsterdam vinden in 1943 plaats op **23/26/29 mei** (Centrum)); **20 juni** (Rivierenbuurt) en **22/23 juli** (Zuid en Oost)

Op **29 september 1943** vindt dan de laatste (grote) razzia in Amsterdam plaats, waarna de stad '**juden rein**' wordt verklaard en verboden voor joden.